

CO₂ Management Plan

Opdrachtgever
AGEL Adviseurs
Directieteam

Auteur:
Marcel van den Brink

Inhoud

Inhoud.....	2
1 Inleiding en verantwoording.....	3
1.1 LEESWIJZER.....	4
2 Beschrijving van de Organisatie.....	5
2.1 BELEIDSVERKLARING.....	6
2.2 STATEMENT BEDRIJFSGROOTTE.....	6
2.3 PROJECT MET GUNNINGVOORDEEL.....	6
3 Emissie-inventaris rapport.....	7
3.1 VERANTWOORDELIJKE.....	7
3.2 BASISJAAR EN RAPPORTAGE.....	7
3.3 AFBAKENING.....	7
3.4 DIRECTE EN INDIRECTE GHG EMISSIES.....	8
3.4.1 Berekende GHG emissies.....	8
3.4.2 Verbranding biomassa.....	8
3.4.3 GHG verwijderingen.....	8
3.4.4 Uitzonderingen.....	8
3.4.5 Belangrijkste beïnvloeders.....	8
3.4.6 Toekomst.....	9
3.4.7 Significante veranderingen.....	9
3.5 KWANTIFICERINGSMETHODEN.....	9
3.6 EMISSIEFACTOREN.....	9
3.7 ONZEKERHEDEN.....	9
3.8 VERIFICATIE.....	10
3.9 RAPPORTAGE VOLGENS ISO 14064-1.....	10
4 Energie meetplan.....	11
4.1 PLANNING MEETMOMENTEN.....	11
4.2 VESTIGINGEN.....	11
5 Stuurcyclus.....	12
6 TVB Matrix.....	13
7 Energiemanagement actieplan.....	14
8 Communicatieplan.....	16
8.1 EXTERNE BELANGHEBBENDEN.....	16
8.2 INTERNE BELANGHEBBENDEN.....	16
8.3 PROJECTEN MET GUNNINGVOORDEEL.....	16
8.3.1 'Project XX'.....	17
8.4 COMMUNICATIEPLAN.....	18
8.5 WEBSITE.....	20
8.5.1 Tekstuele informatie.....	20
8.5.2 Gedeelde documenten.....	20
8.5.3 Website SKAO.....	20

1 Inleiding en verantwoording

AGEL Adviseurs levert (direct en indirect) producten en diensten aan opdrachtgevers die bij aanbestedingen gunningvoordeel hanteren aan de hand van de CO₂-Prestatieladder. Voor AGEL Adviseurs zijn deze opdrachtgevers voornamelijk gemeenten, provincies, waterschappen en Prorail. Met de CO₂-Prestatieladder worden leveranciers uitgedaagd en gestimuleerd om de eigen CO₂-uitstoot te kennen en te verminderen. Hoe meer een bedrijf zich inspant om CO₂ te reduceren, hoe meer kans op gunning bij een opdracht.

De CO₂-Prestatieladder kent vier invalshoeken:

1. Inzicht

Het opstellen van een onomstreden CO₂ footprint conform de ISO 14064-1 norm en daarmee inzicht krijgen in de CO₂-uitstoot van het bedrijf.

2. CO₂-reductie

De ambitie van het bedrijf om de CO₂-uitstoot te verminderen.

3. Transparantie

De wijze waarop een bedrijf in- en extern communiceert over haar CO₂ footprint en reductiedoelstellingen.

4. Deelname aan initiatieven (in sector of keten) om CO₂ te reduceren.

Elke invalshoek is onderverdeeld in vijf niveaus. Hoe hoger het niveau per invalshoek, hoe meer punten het bedrijf vergaart en uiteindelijk des te meer gunningvoordeel het bedrijf ontvangt. Een erkende certificerende instantie beoordeelt de activiteiten en bepaalt het niveau van de CO₂-Prestatieladder. Hiervoor moeten stappen zijn gezet op alle invalshoeken van de ladder.

In dit rapport wordt de emissie-inventaris van AGEL Adviseurs over 2016 besproken. Dit rapport richt zich op invalshoek A (inzicht) en invalshoek B (CO₂-reductie) van de CO₂-Prestatieladder. De CO₂ footprint geeft een inventarisatie van de totale hoeveelheid uitgestoten broeikasgassen: de GHG emissies. Daarnaast geeft het inzicht in de herkomst van deze emissies met een verdeling naar directe en indirecte GHG emissies (respectievelijk scope 1 en scope 2).

De inventarisatie is een verantwoording van eis 3.A.1 van de CO₂-Prestatieladder en is uitgevoerd conform de ISO 14064-1: 2006 (E) "quantification and reporting of green house gas emissions and removals". In dit rapport wordt de CO₂ footprint gerapporteerd volgens § 7.3.1 van deze norm. In het laatste hoofdstuk is hiertoe een kruistabel opgenomen.

In de rapportage voor de CO₂-Prestatieladder wordt er onderscheid gemaakt tussen de scope 1, 2 en 3. Deze indeling is oorspronkelijk afkomstig uit het GHG-protocol. De SKAO plaatst business travel en personal cars for business travel in scope 2 in plaats van de scope 3. Omdat deze rapportage voor de CO₂ prestatieladder van de SKAO is, worden de scope 1 en scope 2 categorieën van de SKAO aangehouden.

1.1 Leeswijzer

Dit document is ter bewijsvoering van de eisen van de CO₂-Prestatieladder. Per hoofdstuk wordt een eis behandeld. Hieronder een leeswijzer.

Hoofdstuk in dit document	Eis in de CO₂-Prestatieladder
Hoofdstuk 2: Beschrijving van de organisatie	3.A.1
Hoofdstuk 3: Emissie-inventaris rapport	3.A.1
Hoofdstuk 4: Energie meetplan	2.C.2
Hoofdstuk 5: Stuurcyclus	2.C.2
Hoofdstuk 6: TVB-Matrix	2.C.2
Hoofdstuk 7: Energiemanagement actieplan	3.B.2
Hoofdstuk 8: Communicatieplan	2.C.3

2 Beschrijving van de Organisatie

Hieronder volgt een korte beschrijving van de organisatie. Verdere informatie is te vinden op de website: www.AGELadviseurs.nl

AGEL Adviseurs is in 1986 ontstaan. AGEL adviseurs integreert expertises binnen zes werkvelden: ruimtelijke ontwikkeling, infra, bouw, geodesie, omgeving en milieuonderzoek. Naast effectieve onderzoeken en planstudies verzorgt AGEL adviseurs ook aansprekende ontwerpen en gedegen technische planuitwerkingen op het gebied van stedenbouw, bouw, infrastructuur en milieuaspecten. De projectteams van AGEL zijn betrokken bij stedelijke in- en uitbreidingsplannen, industriële ontwikkelingen, infrastructurale werken als ook bij ecologische en landschappelijke projecten. Bij AGEL Adviseurs werken 56 FTE. Zij werken vanuit het kantoor in Oosterhout.

Missie / visie

Ruimtelijke ontwikkeling is een complex samenspel van partijen, vakdisciplines, regels en procedures. Als multidisciplinair adviesbureau is AGEL Adviseurs hierin volledig thuis. AGEL kent niet alleen de 'ins and outs' van alle ontwikkelingsfasen en onderdelen, maar biedt bovenal het voordeel van een helicopterview. Een integrale visie vanuit compleet overzicht. Waarmee vele hokjes overstegen en muren geslecht worden.

In de praktische toepassing van deze helicopterview is 'zweven' AGEL echter vreemd. De projectteams staan met alle benen op de grond. En regelmatig ook in de grond. Om de haalbaarheid van plannen zowel letterlijk als figuurlijk tot op de bodem uit te zoeken. Technisch, planologisch als ook economisch. Dat is de kracht van AGEL Adviseurs: eventuele risico's vroegtijdig onderkennen en van daaruit de kansen voor een succesvol project optimaliseren.

AGEL Adviseurs onderscheidt zich door de klantgerichte benadering die wordt gekozen bij de aanpak van de diverse ruimtelijke opgaven. De adviseurs staan naast de initiatiefnemer, als partner, om samen de doelen van de initiatiefnemer te verwezenlijken. Het optimaal adviseren, in het belang van onze klanten, neemt een centrale plek in binnen onze aanpak. Dit alles binnen de maatschappelijke, bestuurlijke en wettelijke kaders.

Kwaliteit, Arbo en Milieu

AGEL is ISO 9001 en VCA gecertificeerd en heeft diverse BRL certificaten. AGEL Adviseurs is partner van MVO Nederland. Het is de wens om in de toekomst ook ISO 14001 gecertificeerd te zijn. Met CO₂ reductie is het bedrijf ook al een aantal jaren bezig. Zo is er al een CO₂ bewuste autoregeling (er worden alleen A-label auto's geleased) en zijn er mede op initiatief van AGEL door de verhuurder van het pand diverse energiebesparende maatregelen genomen. Er is al vaker overwogen om het certificaat te behalen. Niet alleen om gunningsvoordelen te krijgen maar ook omdat het past binnen het totale MVO beleid en extern uitgedragen mag worden dat het bedrijf CO₂ bewust is.

2.1 Beleidsverklaring

Het belang van duurzaamheid is tegenwoordig een belangrijk gegeven. Om hier bewust mee om te gaan streven wij naar een CO₂-bewuste bedrijfsvoering, om van daaruit een voortdurende verbetering van ons emissiereductiebeleid en een groeiende bewustwording van de medewerkers op de te reduceren emissies van onze activiteiten te realiseren.

2.2 Statement bedrijfsgrootte

De totale CO₂-uitstoot van AGEL Adviseurs bedraagt 214 ton CO₂. AGEL Adviseurs valt daarmee qua CO₂-uitstoot in de categorie klein bedrijf.

	Diensten¹²	Werken / leveringen
Klein bedrijf	<i>Totale CO₂-uitstoot bedraagt maximaal (≤) 500 ton per jaar.</i>	<i>Totale CO₂-uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt maximaal (≤) 500 ton per jaar, en de totale CO₂-uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt maximaal (≤) 2.000 ton per jaar.</i>
Middelgroot bedrijf	<i>Totale CO₂-uitstoot bedraagt maximaal (≤) 2.500 ton per jaar.</i>	<i>Totale CO₂-uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt maximaal (≤) 2.500 ton per jaar, en de totale CO₂-uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt maximaal (≤) 10.000 ton per jaar.</i>
Groot bedrijf	<i>Totale CO₂-uitstoot bedraagt meer dan (>) 2.500 ton per jaar.</i>	<i>Totale CO₂-uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt meer dan (>) 2.500 ton per jaar, en de totale CO₂-uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt meer dan (>) 10.000 ton per jaar.</i>

Tabel 1 | Indeling in klein, middelgroot of groot bedrijf volgens Handboek CO₂-Prestatieladder 3.0.

2.3 Project met gunningvoordeel

Er zijn nog geen projecten die met gunningvoordeel aangenomen zijn.

Mocht dit in de toekomst het geval zijn, dan stelt voor deze projecten de CO₂-Prestatieladder de volgende specifieke en aanvullende eisen:

- De emissiestromen + CO₂-uitstoot en voortgang daarvan moeten apart voor deze projecten inzichtelijk zijn
- De maatregelen die van toepassing zijn op de projecten moeten benoemd zijn (Algemene maatregelen op bedrijfsniveau kunnen ook gelden voor de projecten.)
- Externe en interne belanghebbenden van het project moeten benoemd zijn
- Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden voor de projecten met gunningvoordeel moeten vastgelegd zijn
- Er dient specifiek gecommuniceerd te worden over de voortgang in CO₂-reductie in de projecten.
- Er moet jaarlijks een energiebeoordeling en een interne controle uitgevoerd worden

3 Emissie-inventaris rapport

3.1 Verantwoordelijke

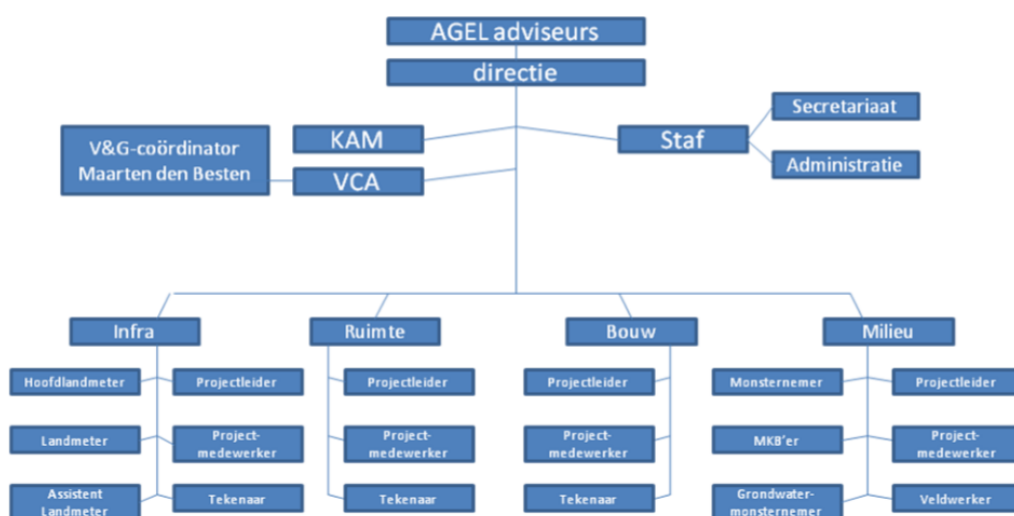
De verantwoordelijke voor de stuurcyclus CO₂-reductie alsmede alle activiteiten die hieraan gekoppeld zijn, zoals het behalen van de doelstellingen, is directielid Marcel van den Brink. Hij rapporteert rechtstreeks aan de directie.

3.2 Basisjaar en rapportage

Dit rapport betreft het jaar 2016; dit is eveneens het referentiejaar voor de CO₂-reductiedoelstellingen.

3.3 Afbakening

Alle activiteiten van AGEL Adviseurs BV worden meegenomen in dit rapport. Er zijn drie bestuurders: Hoetelmans Beheer & Advies B.V., Todesco B.V., EsMa Beheer B.V.. Dit zijn de financiële holdings van de directieleden van AGEL Adviseurs. Voor de volledigheid worden de auto's van de directieleden meegenomen in de emissie inventarisatie. Er zijn geen zuster of dochter maatschappijen.

3.4 Directe en indirecte GHG emissies

In dit hoofdstuk worden de berekende GHG emissies toegelicht.

3.4.1 Berekende GHG emissies

De directe en indirecte GHG emissies van AGEL Adviseurs bedroeg in 2016 214 ton CO₂. Hiervan werd 185 ton CO₂ veroorzaakt door directe GHG emissies (scope 1) en 29 ton CO₂ door indirecte GHG emissies (scope 2).

Scope 1	omvang	eenheid	conversiefactor	ton CO ₂
Gasverbruik	4.620,00	m ³	1.887	8,7
Brandstofverbruik wagenpark (diesel)	37.581,57	liters	3.230	121,4
Brandstofverbruik wagenpark (LPG)		liters	1.806	-
Brandstofverbruik wagenpark (benzine)	19.999,07	liters	2.740	54,8
Brandstofverbruik bedrijfsmiddelen (diesel)	73,00	liters	3.230	0,2
Brandstofverbruik bedrijfsmiddelen (LPG)	-	liters	3.230	-
Brandstofverbruik bedrijfsmiddelen (benzine)	-	liters	3.230	-
Propaan	-	liters	1.725	-
Brandstofverbruik huur (diesel)	-	liters	3.230	-
Brandstofverbruik huur (benzine)	-	liters	2.740	-
Totaal scope 1				185,1

Scope 2	omvang	eenheid	conversiefactor	ton CO ₂
Elektraverbruik - grijze stroom	53643	kWh	526	28,2
Elektraverbruik - groene stroom		kWh	-	-
Stadswarmte (Afvalverbrandingsinstallatie)		GJ	35.970	-
Zakelijke km priveauto's (brandstoftype)	4.400,00	km's	220	1,0
Zakelijke km openbaar vervoer	-	km's	61	-
Vliegreizen < 700	-	km's	297	-
Vliegreizen 700 - 2500	-	km's	200	-
Vliegreizen > 2500		km's	147	-
Totaal scope 2				29,2

Totaal scope 1 en 2	214,3
----------------------------	--------------

Tabel 2 | CO₂-uitstoot 2015 (in tonnen CO₂)

3.4.2 Verbranding biomassa

Verbranding van biomassa vond niet plaats bij AGEL Adviseurs in 2016.

3.4.3 GHG verwijderingen

Er heeft geen broeikasgasverwijdering of compensatie plaatsgevonden bij AGEL Adviseurs in 2016.

3.4.4 Uitzonderingen

Er zijn geen noemenswaardige uitzonderingen te noemen op het GHG Protocol.

3.4.5 Belangrijkste beïnvloeders

Binnen AGEL Adviseurs zijn geen individuele personen te benoemen die een dermate invloed op de CO₂ footprint hebben, dat gedragsverandering van deze individuele persoon alleen al zou zorgen voor een significante verandering in de CO₂ footprint.

3.4.6 Toekomst

De emissies in de paragrafen hierboven zijn vastgesteld voor het jaar 2016. De verwachting is dat deze emissies in het komende jaar, 2017, niet aan grote verandering onderhevig zullen zijn. Wel zal, gezien de doelstellingen van AGEL Adviseurs, de CO₂-uitstoot de komende jaren dalen.

3.4.7 Significante veranderingen

Zoals in hoofdstuk 3 beschreven geldt 2016 als basisjaar. De voortgang van de reductie in CO₂-uitstoot zal beschreven worden in het document CO₂ reductieplan.

3.5 Kwantificeringsmethoden

Voor het kwantificeren van de CO₂-uitstoot is gebruik gemaakt van een voor AGEL Adviseurs op maat gemaakt model. In het model kunnen alle verbruiken worden ingevuld. Vervolgens wordt de daarbij behorende CO₂-uitstoot automatisch berekend en vergeleken met het basisjaar. Hierbij zijn de actuele emissiefactoren van de website co2emissiefactoren.nl gehanteerd.

In hoofdstuk 2 van het CO₂ management plan van AGEL Adviseurs wordt beschreven waar de brongegevens per energiestroom vandaan komen.

3.6 Emissiefactoren

Voor de inventarisatie van de CO₂-uitstoot van AGEL Adviseurs over het jaar 2016 zijn de emissiefactoren uit de CO₂-Prestatieladder 3.0 gehanteerd. Omdat het gaat om specifieke emissiefactoren op nationaal niveau, zijn de gehanteerde emissiefactoren zeer geschikt voor het omrekenen van de data van de broeikasgas activiteiten naar de daarmee gepaard gaande CO₂-emissies. Alle gebruikte emissiefactoren zijn opgenomen in de berekening van de CO₂ footprint. De emissiefactoren van AGEL Adviseurs zullen te allen tijde meegaan met wijzigingen in de emissiefactoren van de CO₂-Prestatieladder 3.0. Voor de berekening van de CO₂ footprint van 2016 zijn emissiefactoren gebruikt van 10 januari 2017.

Er zijn geen "Removal factors" van toepassing.

3.7 Onzekerheden

De gepresenteerde resultaten moeten worden gezien als de beste inschatting van de werkelijke waarden. De gebruikte gegevens voor de berekening van de CO₂ footprint zijn zo veel mogelijk gebaseerd op facturen en/of werkelijk gemeten aantallen.

Er is een aantal aannames gedaan:

- Het verbruik van de GOLF GTE in kWh is niet gemeten, maar ingeschat op 2743 kWh.
- Voor de omrekening van de gasmeterstanden van kilowattuur naar m³ is gebruik gemaakt van een factor 10 (1m³ is 10 kWh)

- Van de meterstand voor de 1^e etage, rechtervleugel is een aanname gedaan.

3.8 Verificatie

De emissie-inventaris van AGEL Adviseurs is niet geverifieerd.

3.9 Rapportage volgens ISO 14064-1

Dit rapport is opgesteld volgens de eisen uit ISO 14064-1, paragraaf 7. In Tabel 2 is een kruistabel gemaakt van de onderdelen uit ISO 14064-1 en de hoofdstukken in het rapport.

ISO 14064-1	§ 7.3 GHG report content	Beschrijving	Hoofdstuk rapport
	A	<i>Reporting organization</i>	2
	B	<i>Person responsible</i>	3.1
	C	<i>Reporting period</i>	3.2
4.1	D	<i>Organizational boundaries</i>	3.3
4.2.2	E	<i>Direct GHG emissions</i>	3.4
4.2.2	F	<i>Combustion of biomass</i>	3.4
4.2.2	G	<i>GHG removals</i>	3.4
4.3.1	H	<i>Exclusion of sources or sinks</i>	3.4
4.2.3	I	<i>Indirect GHG emissions</i>	3.4
5.3.1	J	<i>Base year</i>	3.2
5.3.2	K	<i>Changes or recalculatons</i>	3.4
4.3.3	L	<i>Methodologies</i>	3.5
4.3.3	M	<i>Changes to methodologies</i>	3.6
4.3.5	N	<i>Emission or removal factors used</i>	3.6
5.4	O	<i>Uncertainties</i>	3.7
	P	<i>Statement in accordance with ISO 14064-1</i>	3.9
	Q	<i>Verification</i>	3.8

Tabel 3 | Kruistabel ISO 14064-1

4 Energie meetplan

Het energie meetplan bevat een aantal vaste onderdelen voor het up-to-date houden van het CO₂-managementsysteem. Het plan is opgezet om te zorgen dat het gehele CO₂-reductiesysteem voldoet aan de eisen van ISO50001, ISO 14064-1 en ervoor te zorgen dat gedurende het jaar continue verbetering plaatsvindt.

Marcel van den Brink heeft de documentatie, welke betrekking heeft op het CO₂ beleid, in beheer. Hij draagt zorg voor het juist archiveren en het versiebeheer van de documenten. Hierdoor zijn de meest actuele versies altijd beschikbaar is en kunnen oudere versies eenvoudig achterhaald worden. Het beleid is om een archief aan te maken met oudere versies en deze twee jaar te bewaren. Dit geldt tevens voor de website.

4.1 Planning meetmomenten

Voor het meten van de verschillende energiestromen is een plan opgesteld. In de onderstaande tabel is te zien wanneer energiefactoren gemeten worden en door wie en waar de informatie verkregen kan worden. De wijze waarop de verbruiken worden gemeten is de meest haalbare wijze, waarbij rekening wordt gehouden met het doel waarvoor de gegevens worden verzameld en de mate van detaillering die nodig is. De verantwoordelijke persoon voor het verzamelen van de gegevens is daarom op de hoogte van de wijze waarop deze gegevens in de emissie-inventaris verwerkt worden.

4.2 Vestiging en wagenpark

Scope 1 emissies

Categorie	Meetmoment	Wie	Toelichting
Gasverbruik (in m ³ aardgas)	Elk half jaar	CO ₂ verantwoordelijke	Met de gebouwenbeheerder afspreken dat meterstanden op 1 juli en 1 januari uitgelezen en gerapporteerd worden aan AGEL Adviseurs of deze zelf uitlezen op deze data.
Brandstofverbruik materieel en auto's (in liters benzine, diesel & LPG)	Elk half jaar	CO ₂ verantwoordelijke	Standaardrapportages instellen i.s.m. TB Lease en TravelCard zodat snel de kilometers en liters per auto inzichtelijk zijn.

Scope 2 emissies

Categorie	Meetmoment	Wie	Toelichting
Elektriciteitsverbruik (in kWh)	Elk half jaar	CO ₂ verantwoordelijke	Met de gebouwenbeheerder afspreken dat meterstanden op 1 juli en 1 januari uitgelezen en gerapporteerd worden aan AGEL Adviseurs of deze zelf uitlezen op deze data. Een standaardrapportage bij New Motion instellen voor het verbruik van de hybride auto's.

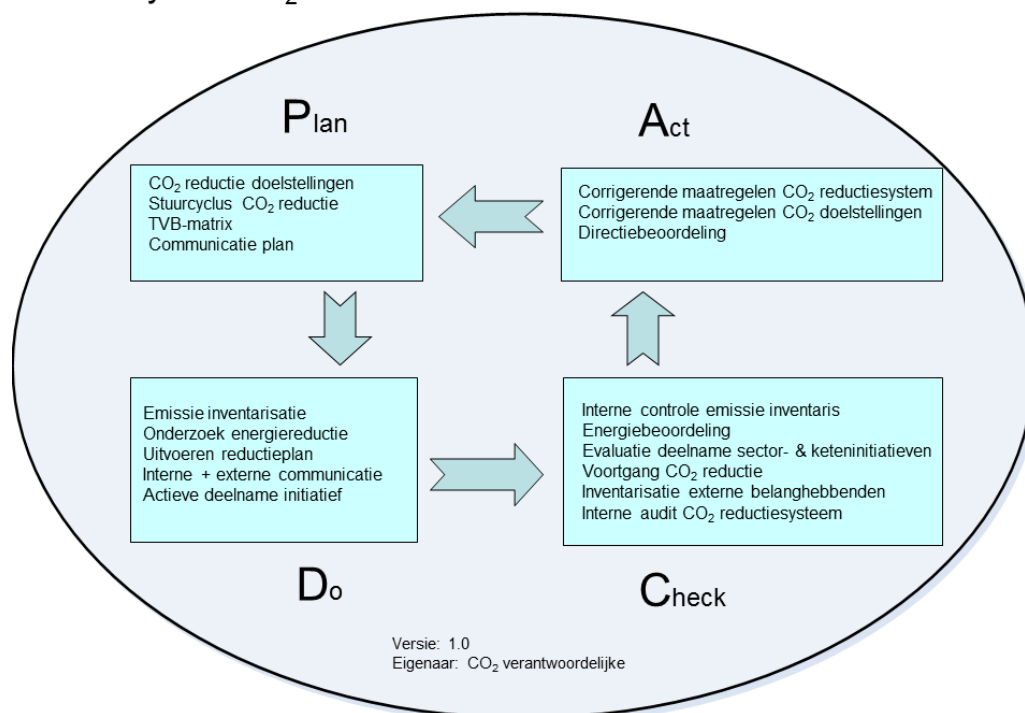
5 Stuurcyclus

Het CO₂ beleid kent cycli van een half jaar, waarin de volgende zaken geïnventariseerd worden:

- ✓ de gegevens voor de CO₂ footprint verzameld worden;
- ✓ beoordeeld wordt of de emissiefactoren nog actueel zijn;
- ✓ er significante veranderingen in het bedrijf zijn welke een impact op de footprint kunnen hebben;
- ✓ beoordeeld wordt of herberekening van emissies van voorgaande jaren vanwege deze veranderingen nodig is;
- ✓ de voortgang van de CO₂-reductie en behalen van de doelstellingen.

Vervolgens wordt beoordeeld of sturing op de doelstelling en maatregelen nodig is, in de vorm van het aanscherpen van de doelstelling wanneer deze (te) eenvoudig behaald wordt, of in de vorm van het nemen van extra maatregelen wanneer bepaalde maatregelen niet mogelijk bleken te zijn en de doelstelling niet gehaald dreigt te worden. Hierover wordt vervolgens intern en extern gecommuniceerd. Daarnaast wordt de nuttige toepassing van het sector- of keteninitiatief in de afgelopen periode geëvalueerd. Hieronder is een zogenoemde PCDA-cyclus weergegeven, waarin de verschillende fasen van het CO₂-reductiebeleid zijn weergegeven.

Stuurcyclus CO₂ reductie

6 TVB Matrix

Taken Verantwoordelijkheden Bevoegdheden	taak-verantwoordelijkheid- bevoegdheid	Frequentie	KAM Medewerker	Projectleider CO₂ reductie	Webbeheerder	Externe adviseurs	Directie
Inzicht							
Verzamelen gegevens emissie inventaris	t	halfjaarlijks	x				
Collegiale toets op emissie inventaris	t	halfjaarlijks	x				
Accorderen van emissie inventaris	b	jaarlijks					x
Opstellen emissie inventaris rapport	t	jaarlijks		x			
Evaluatie op inzicht: energie-beoordeling	t+v	jaarlijks		x			x
Reductie							
Uitvoeren onderzoek naar energiereductie	t+v	halfjaarlijks		x			
Bepalen CO ₂ -reductiemaatregelen	t	halfjaarlijks		x			
Bepalen CO ₂ -reductiedoelstellingen	t	jaarlijks		x			
Accorderen van doelstellingen	b	jaarlijks					x
Realiseren CO ₂ -reductie doelstellingen	v	continu		x			
Monitoring&evaluatie voortgang CO ₂ -reductie	t+v	halfjaarlijks		x			x
Communicatie							
Aanleveren informatie nieuwsberichten	t	halfjaarlijks		x			
Actualiseren website	t+b	halfjaarlijks			x		
Actualiseren pagina SKAO-website	t+b	jaarlijks		x			
Bijhouden interne communicatie	t+b	halfjaarlijks		x			
Goedkeuren van interne communicatie	b	halfjaarlijks					x
Goedkeuren van externe communicatie	b	halfjaarlijks					x
Participatie							
Inventarisatie mogelijk relevante initiatieven	t	halfjaarlijks		x			
Besluit deelname initiatieven	b	jaarlijks					x
Deelname aan sectorinitiatieven	v	continu		x			
Overig							
Eindredactie CO ₂ -dossier	v	continu		x			
Voldoen aan eisen CO ₂ -Prestatieladder	v	continu		x			
Uitvoeren Interne Audit CO ₂ -reductiesysteem	t	halfjaarlijks			x		
Rapporteren aan management	b	halfjaarlijks			x		
Besluitvorming over CO ₂ -reductiebeleid	v	halfjaarlijks					x

7 Energiemanagement actieplan

Dit beknopte hoofdstuk heeft als doel om aan te tonen dat AGEL Adviseurs aan alle onderdelen uit NEN50001 voldoet. Er is besloten hiervoor geen apart energiemanagement actieplan op te stellen omdat de eisen in de andere documenten geïntegreerd zijn. Zie onderstaand een opsomming van de eisen. Per eis is een verwijzing naar de betreffende documentatie opgenomen in de tabel onderaan dit hoofdstuk.

Eisen van NEN-EN-ISO 50001:

- 4.4.3. Uitvoeren van een energie review (directiebeoordeling)
  - a) Het energieverbruik en de gebruikte energiefactoren moeten gebaseerd zijn op metingen of andere data.
  - b) Significant energieverbruik, in het bijzonder significante veranderingen, moeten in beeld worden gebracht.
  - c) Een inschatting maken van het verwachte energieverbruik van de komende periode.
  - d) Het identificeren van alle personen die werken voor de organisatie van wie hun acties kunnen leiden tot significante veranderingen in het energieverbruik.
  - e) Identificatie van mogelijkheden om energie te besparen en het bepalen van de prioriteiten.
- 4.4.4. Opstellen van referentiekader
  - a) Basisjaar is 2016.
- 4.4.5. Vaststellen van performance indicatoren voor monitoren (meten KPI's)
  - a) Beschrijven van de handelingen.
- 4.4.6. Energie doelstellingen, doelen en programma's
  - a) Het aanwijzen van verantwoordelijkheden.
  - b) De middelen en het tijdsplan bepalen voor het behalen van de verschillende doelen.
- 4.6.1. Monitoring, meten en analyseren
  - a) De organisatie maakt en beschrijft de bewaking en de eisen om de gestelde doelen te behalen. Er moet een energie meetplan worden geschreven en geïmplementeerd.
  - b) De organisatie moet ervoor zorgen dat het energieverbruik en bijbehorende energiefactoren op vooraf bepaalde momenten wordt gemeten en gedocumenteerd.
  - c) De organisatie moet ervoor zorgen dat juistheid en herhaalbaarheid van de meetmethode die is gebruikt past bij de taak.
  - d) De organisatie moet de relatie tussen het energieverbruik en de energiefactoren aangeven. En zal op vooraf bepaalde momenten de werkelijke situatie toetsen met de verwachte situatie.
  - e) De organisatie moet alle significante afwijkingen van het verwachte energieverbruik documenteren, inclusief de mogelijke oorzaken.
  - f) De relatie tussen het energieverbruik en de energie factoren moeten op vooraf bepaald tijdstip worden beoordeeld en waar nodig aangepast.
  - g) De organisatie moet zijn energieverbruik, waar mogelijk, vergelijken met andere, gelijksoortige, organisaties.
- 4.6.4. Afwijkingen, verbeteringsacties en preventieve maatregelen.
  - a) De organisatie moet afwijkingen identificeren en binnen een vooraf gestelde tijdslijn verbeteringsacties uitvoeren. De organisatie moet alle relevante documentatie bewaren rekening houdend met de wettelijke termijn.

NEN 50001	Documenten CO₂ reductiesysteem
4.4.3 a	Emissie-inventaris
4.4.3 b	CO ₂ -reductieplan, H5
4.4.3 c	CO ₂ -reductieplan
4.4.3 d	CO ₂ -reductieplan
4.4.3 e	CO ₂ -reductieplan, bijlage B 'Inventarisatie reductiemogelijkheden'
4.4.4 a	CO ₂ Management Plan, H3
4.4.5 a	CO ₂ -reductieplan
4.4.6 a	CO ₂ Management Plan, H4
4.4.6 b	CO ₂ -reductieplan
4.6.1 a	CO ₂ Management Plan, H4
4.6.1 b	CO ₂ Management Plan, H4
4.6.1 c	CO ₂ Management Plan, H4
4.6.1 d	Interne audit & zelfevaluatie
4.6.1 e	CO ₂ -reductieplan, Directiebeoordeling CO ₂ -reductiesysteem en Interne audit & zelfevaluatie
4.6.1 f	Directiebeoordeling CO ₂ -reductiesysteem
4.6.1 g	CO ₂ -reductieplan
4.6.4 a	Interne audit & zelfevaluatie

8 Communicatieplan

In dit deel van het document wordt aangegeven op welke momenten er wordt gecommuniceerd over het CO₂-reductiesysteem van AGEL Adviseurs. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van actieve deelname aan initiatieven.

8.1 | Externe belanghebbenden

Hieronder worden de externe belanghebbenden opgenoemd. Dit zijn partijen die belang hebben bij reductie van energie en van de meest materiële CO₂-emissies. Tevens zijn het potentiële partners om mee samen te werken aan CO₂-reductie. Communicatie aan de externe belanghebbenden vindt voornamelijk plaats via de website van AGEL Adviseurs.

Externe belanghebbenden	Belang CO₂-beleid & kennisniveau
ProRail	<i>Streeft naar CO₂-reductie middels gunningcriteria in aanbestedingen. Goede kennis van CO₂-reductie; voert zelf een actief CO₂-reductiebeleid.</i>
Diverse Waterschappen	<i>Belang CO₂-beleid & kennisniveau verschilt per waterschap</i>
Gemeente Oosterhout	<i>Co2 reductiebeleid opgesteld als onderdeel van duurzaamheidsagenda opgesteld.</i>
Provincies en gemeenten	<i>Belang CO₂-beleid & kennisniveau verschilt per provincie/gemeente</i>
Aannemers en projectontwikkelaars	<i>Belang CO₂-beleid & kennisniveau verschilt per bedrijf</i>
Verhuurder kantoorpand	<i>Beperkt belang CO₂-beleid & kennisniveau</i>
Brabants Zeeuwse Werkgeversvereniging	<i>Heeft werkgroep duurzaamheid</i>

8.2 | Interne belanghebbenden

Interne belanghebbenden zijn de medewerkers en de directie van AGEL Adviseurs. Deze zullen op de hoogte gehouden worden via interne nieuwsberichten, SpeakAp, maandelijks gebak en werkveldoverleg. Het management zal daarnaast betrokken zijn bij de besluitvorming van de te nemen reductiemaatregelen, de voortgang van de CO₂-reductie en overige hoofdzaken van het CO₂-reductiebeleid.

8.3 | Projecten met gunningvoordeel

Communicatie over het CO₂-beleid van AGEL Adviseurs betreft niet alleen het beleid van het bedrijf als geheel, maar ook het beleid ten aanzien van projecten die aangenomen zijn met

gunningvoordeel. Bij deze projecten zal specifiek gecommuniceerd worden over de CO₂-uitstoot van het project als ook over de doelstelling en de voortgang in CO₂-reductie. Dit zal hoofdzakelijk gebeuren via de algemene communicatieberichten van het bedrijf. Waar nodig wordt dit aangevuld met communicatie via het werkoverleg van het project.

8.3.1 'Project XX'

Op dit moment voert AGEL Adviseurs geen project met gunningvoordeel uit.

Externe belanghebbenden voor dit project zijn opgenomen in de tabel met externe belanghebbenden van het bedrijf. Interne belanghebbenden zijn de medewerkers van AGEL Adviseurs en de projectleiding.

8.4 Communicatieplan

WAT (Boodschap)	WIE (Verantwoordelijke en uitvoerders)	HOE (Middelen)	DOELGROEP	WANNEER (Planning & frequentie)	WAAROM (Communicatiedoelstelling)
<i>CO₂ footprint van bedrijf en projecten met gunningvoordeel</i>	<i>Verantwoordelijke CO₂-reductie</i>	<i>Intranet, SpeakAp, Maandelijks gebak, werkveldoverleg 2 x p. jr.</i>	<i>Intern</i>	<i>Halfjaarlijks Maart en September</i>	<i>Bewustwording van de CO₂ footprint intern vergroten</i>
<i>CO₂ footprint van bedrijf en projecten met gunningvoordeel</i>	<i>Verantwoordelijke CO₂-reductie</i>	<i>Website en Social Media</i>	<i>Extern</i>	<i>Halfjaarlijks Maart en September</i>	<i>Bewustwording van de CO₂ footprint onder externe partijen vergroten</i>
<i>CO₂-reductiedoelstellingen + voortgang en maatregelen voor bedrijf en projecten met gunningvoordeel</i>	<i>Verantwoordelijke CO₂-reductie</i>	<i>Intranet, SpeakAp, Maandelijks gebak, werkveldoverleg 2 x p. jr.</i>	<i>Intern</i>	<i>Halfjaarlijks Maart en September</i>	<i>Bewustwording van de doelstelling en maatregelen onder medewerkers vergroten</i>
<i>CO₂-reductiedoelstellingen + voortgang en maatregelen voor bedrijf en projecten met gunningvoordeel</i>	<i>Verantwoordelijke CO₂-reductie</i>	<i>Website en Social Media Persoonlijk Relatiebeheer</i>	<i>Extern</i>	<i>Jaarlijks Maart (planning verschildt per relatie)</i>	<i>Bekendheid van de doelstelling en maatregelen onder externe partijen vergroten</i>
<i>Mogelijkheden voor individuele bijdrage, huidig energiegebruik en trends binnen het bedrijf en projecten</i>	<i>Verantwoordelijke CO₂-reductie</i>	<i>Intranet, SpeakAp, Maandelijks gebak, werkveldoverleg 2 x p. jr.</i>	<i>Intern</i>	<i>Halfjaarlijks Maart en September</i>	<i>Betrokkenheid medewerkers stimuleren en medewerkers aanzetten tot CO₂ reductie</i>

<i>Communicatieberichten</i>	<i>Verantwoordelijke CO₂-reductie</i>	<i>Website en Social Media</i>	<i>Extern</i>	<i>Halfjaarlijks Maart en September</i>	<i>Betrokkenheid externe belanghebbenden stimuleren</i>
<i>Website updaten</i>	<i>Verantwoordelijke CO₂-reductie</i>	<i>Website</i>	<i>Extern</i>	<i>Halfjaarlijks Maart en September</i>	<i>Documenten updaten</i>
<i>Publicatieplicht SKAO</i>	<i>Verantwoordelijke CO₂-reductie</i>	<i>Website SKAO</i>	<i>SKAO</i>	<i>Jaarlijks Maart</i>	<i>Publiceren van documentatie behorende bij eis 3D1 en jaarlijks updaten maatregelenlijst</i>

8.5 Website

Op de website van AGEL Adviseurs is een pagina ingericht over het CO₂-reductiebeleid van het bedrijf. Op deze pagina wordt de nodige informatie over het CO₂-beleid weergegeven en zijn de laatste versies van de documenten terug te vinden.

8.5.1 Tekstuele informatie

Op de CO₂-Prestatieladder pagina op de website bevindt zich te allen tijde up-to-date informatie over:

- ✓ *Het CO₂-reductiebeleid;*
- ✓ *De CO₂ footprint;*
- ✓ *De CO₂-reductiedoelstellingen (en de voortgang hiervan);*
- ✓ *De CO₂-reductiesubdoelstellingen (en de voortgang hiervan);*
- ✓ *De CO₂-reductiemaatregelen (en de voortgang hiervan);*
- ✓ *Acties en initiatieven waarvan AGEL Adviseurs deelnemer of oprichter is;*
- ✓ *Een verwijzing naar de bedrijfspagina op de website van de SKAO;*

De voortgang zal beschreven worden middels het publiceren van de halfjaarlijkse communicatieberichten. Om daadwerkelijk transparant te kunnen zijn over deze voortgang, zullen de communicatieberichten minimaal twee jaar op de website zichtbaar blijven.

8.5.2 Gedeelde documenten

Tevens bevinden zich op deze pagina te allen tijde de meest actuele versies van onderstaande documenten (te downloaden als PDF).

- ✓ *Communicatiebericht* (eis 3.C.1)
- ✓ *Het CO₂-reductieplan* (eis 3.B.1)
- ✓ *Het CO₂ Management Plan* (eis 2.C.3 & 3.B.2)
- ✓ *Actieve deelname initiatieven* (eis 3.D.1)
- ✓ *Certificaat CO₂-Prestatieladder*

8.5.3 Website SKAO

Op de website van de SKAO bevinden zich te allen tijde de meest actuele versies van onderstaande documenten:

- ✓ *Actieve deelname initiatieven* (eis 3.D.1)
- ✓ *Ingevulde maatregelenlijst*

Op de website van de SKAO dient elk document een PDF te zijn, met vermelding van een versienummer, een handtekening van de autoriserende verantwoordelijke manager en de autorisatiedatum.

Colofon

Auteur: Marcel van den Brink
Kenmerk: CO₂ Management Plan
Datum: 03-03-2016
Versie: 1.0
Autoriserende manager: Carlo Hoetelmans

Handtekening autoriserende manager:

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right. Below the signature is a horizontal dotted line.